

Suomen ylioppilaskuntien liiton lausunto valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osasta

Sivistysvaliokunnalle 25.1.2023

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston tulevaisuusselonteosta eduskunnan sivistysvaliokunnalle. Kunnioittavimmin SYL lausuu seuraavaa:

2.3 Miten on mahdollista vastata hyvinvointiyhteiskunnan arvolupaukseen tulevaisuudessa?

Koulutustason nostamisessa on tärkeä kiinnittää huomiota myös korkeakoulutuksen läpäisyn parantamiseen. Laadukkailla opiskelijoiden tuki- ja ohjauspalveluilla edistetään opiskelijoiden määrä-ajassa valmistumista ja tuetaan siirtymää opintojen ja työelämän välillä. Opintojen ja työelämän välistä siirtymää voidaan tukea myös helpottamalla opintojen ja työn yhteensovittamista.

3.5.5 Osaaminen kriittisenä menestystekijänä

SYL kannattaa selonteon näkemystä umpiperättömästä koulutusjärjestelmästä, jossa koko kasvatuksen ketju varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on kunnossa.

Koulutusjärjestelmän umpiperättömyyteen ja koulutusasteiden välisen yhteistyöhön panostamisen lisäksi tulisi kiinnittää huomiota korkeakoulujen välisiin ja sisäisiin siirtymiin, alan vaihtamisen helpottamiseen sekä osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

Osiossa voisi tuoda esiin myös digitaalisten koulutusratkaisujen, kuten Digivisio2030-hankkeen, luoman mahdollisuuden opiskella osaamiskokonaisuuksia eri korkeakoulujen opetustarjonnasta tutkinto-opintojen aikana. Mahdollisuus yhdistää eri korkeakoulujen opetustarjontaa luo opiskelijoille laaja-alaista osaamista, joka toimii tulevaisuudessa menestystekijänä.

Osiossa huomioidaan tulevaisuuden osaajatarpeen kasvu sekä tarve koulutustason nostoon. Koulutustason nosto tulee rahoittaa täysimääräisesti perusrahoituksella, eikä hankemaisella rahoituksella kuten tällä vaalikaudella on pyritty tekemään. Opetus- ja kulttuuriministeriön laatiman korkeakoulujen kestävä kasvun ohjelman mukaan tarvittava rahallinen panostus koko korkeakoulukentälle on arviolta 177-190 miljoonaa euroa vuositasolla. Lisäksi SYL peräänkuuluttaa muita keinoja koulutustason nostoon: korkeakoulupudokkuutta tulee ilmiönä selvittää ja ratkaista ja opiskelijoiden hyvinvointiin ja ohjaukseen on panostettava, jotta korkeakoulutuksen läpäisy kohenee nykyisestä.

3.5.6 Hyvinvoinnin ja mielenterveyden haaraus

Koronapandemian seurauksena opiskelijoiden jo ennestään kasvussa olleet mielenterveysongelmien ja oireiden määrät lähtivät huolestuttavaan ja jyrkkään nousuun. Yksinäisyys, yhteisöllisyyden puute ja toivottomuus värjäsivät monen opiskelijan arkea.

SYL:n tilaaman tutkimuksen mukaan lähes kolme neljäsosaa opiskelijoista koki hyvinvointinsa heikentyneen poikkeusolojen aikana. YTHS:n tilastojen mukaan ADHD:n tutkimus- ja hoitokäyntien määrät viisinkertaistuivat vuodesta 2018 vuoteen 2021. Pandemian aikana yli puolet opiskelijoista olivat uupuneita tai uupumusriskissä.

Eri tutkimukset nuorten, nuorten aikuisten ja opiskelijoiden mielenterveysongelmista ja heikentyneestä hyvinvoinnista kertovat kaikki samaa tarinaa - käsillä on nuorten ja opiskelijoiden mielenterveyskriisi. Kyseessä on valtava haaste, joka vaikuttaa koulutuksen lisäksi tulevaisuuden työelämään, hyvinvointivaltion tulevaisuuteen ja Suomen kehitykseen kiihtyvässä globaalissa kilpailussa. Ratkaisuja tulee hakea sekä mielenterveyspalveluita parantamalla että juurisyihin puuttumalla.

SYL esittää YTHS:n rahoituksen vahvistamista, yliopistojen tukipalveluiden kehittämistä, Terapiatakuuta sekä maksutonta psykoterapeuttikoulutusta sekä kehottaa päättäjiä tarttumaan myös juurisyihin puuttumiseen. Opiskelijoiden mielen hyvinvointi on myös yhteydessä toimeentulon riittävyyteen ja turvaan. Opiskelijabarometri 2019 -tutkimuksessa havaittiin, että niukasta tai epävarmasta toimeentulosta kärsivien opiskelijoiden keskuudessa matala mielen hyvinvointi oli yli kaksinkertaisesti yleisempää kuin hyvin toimeentulevilla. SYL katsoo, että opiskelijoiden ja nuorten hyvinvointi on kriittinen yhteiskunnan tulevaisuudessa pärjäämisen edellytys, minkä vuoksi opiskelijoiden toimeentulon vahvistaminen olisi sekä nykyhetken että erityisesti tulevaisuuden kannalta tärkeää.

5.1.1. Suomi yhteistyön maailmassa

Suomi tavoittelee sitä, että vuoteen 2040 mennessä se on globaalisti tunnettu osaajakeskittymä ja haluttu kohdema, jonne opiskelijoiden, työntekijöiden ja muiden osaajien on helppo tulla. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on ensisijaisen tärkeää tunnistaa kansainvälisten opiskelijoiden suuri potentiaali tulevaisuuden suomalaisen yhteiskunnan rakentajina.

Valtioneuvosto on linjannut koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartassa 2035, että kansainvälisten opiskelijoiden määrä kolminkertaistetaan 15 000 opiskelijaan vuoteen 2030 mennessä, ja samalla heidän Suomeen työllistymisen osuutensa nostetaan nykyisestä 50%:sta 75%:iin. Tavoitteen saavuttamiseksi on keskeistä panostaa kansainvälisten opiskelijoiden hyvinvointiin ja toimeentuloon, jotta heillä olisi enemmän kannustimia ja mahdollisuuksia verkostoitua suomalaiseen työelämään ja vahvistaa kotimaisten kielten taitoaan. Toimien tulisi olla sellaisia, jotka antavat kansainvälisille opiskelijoille yhdenvertaiset mahdollisuudet edetä yhteiskunnassa suomalaisten opiskelijoiden rinnalla. SYL:n esittämiä keinoja tähän ovat mm. lukukausimaksuista luopuminen, kokonaiskustannustaakan

keventäminen, maahantuloprosessien helpottaminen ja digitalisoiminen, kotimaisten kielten opiskelun mahdollisuuksien lisääminen ja pysyvän oleskeluluvan tarjoaminen valmistumisen jälkeen.

9. Tulevien sukupolvien oikeudet

Suomen ylioppilaskuntien liitto pitää tulevien sukupolvien oikeuksien huomioimista tulevaisuusselonteossa tärkeänä näkökulmana. Opiskelijat edustavat suurelta osin nuorta sukupolvea, joka on vastuussa tulevaisuuden rakentamisesta ja elää maailmassa, jota nyt luodaan. SYL tukee määrätietoista ilmastotyötä sekä kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamista suomalaisessa ja globaalissa päätöksenteossa, jotta selonteossa esitetyt kielteiset skenaariot vältetään.

Selonteossa on kiinnitetty huomiota erityisesti lasten näkökulmaan ilmasto- ja kestävä kehityksen kysymyksissä. SYL muistuttaa, että myös hieman vanhemmalla opiskelijoiden sukupolvella on pelissä suuret panokset tulevaisuutta koskevassa päätöksenteossa. Ilmasto- ja ympäristökriisin tuoma kärsimys, epävarmuus ja kustannukset kasautuvat suhteettomasti nuorille, tuleville sukupolville sekä erityisesti globaalissa mittakaavassa heikoimmassa asemassa oleville ihmisille ja muille eliölajeille. Siirtymän ekologisen kestävyteen ja hiilineutraaliuuteen tulee olla globaalisti oikeudenmukainen, mikä vaatii siksi nopeampia ja voimakkaampia toimia pitkälle kehittyneissä hyvinvointivaltioissa, kuten Suomessa.

Yleisenä huomiona selonteosta:

Useammassa koulutusta koskevassa osiossa korostetaan koulutuksen laadun tärkeyttä Suomen menestystekijänä. Selonteossa on kuitenkin niukasti toimia koulutuksen laadun parantamiseksi mikäli ei huomioida sellaisia toimia, jotka kohdistuvat koulutuksen prosessien laatuun, joten jää melko epäselväksi, millä keinoin laatua olisi tarkoitus ylläpitää ja kehittää. Esimerkiksi panostamalla yliopistojen opetushenkilökunnan pedagogisiin valmiuksiin ja kehittämällä tarkoituksenmukaisia digipedagogisia ratkaisuja voitaisiin vahvistaa yliopistokoulutuksen laatua.

SYL kiittää valmistelijoita siitä, että yhdenvertaisuus ja huolestuttava eriarvoistumiskehitys on nostettu tulevaisuusselonteossa lukuisissa eri luvuissa esiin. On tärkeää tunnistaa vähemmistöjen huoli tulevaisuudesta ja rakentaa Suomea, jossa syrjintään ja rasismiin puututaan sekä järjestelmätasolla että yhteiskunnassa laajemmin.

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

Lotta Leinonen
puheenjohtaja

Roope Tukia
pääsihteeri

Lisätietoja

Sosiaalipolitiikan asiantuntija Petra Pieskä, p. 040 5855 392, petra.pieska@syl.fi